

מקראות

שמות יב א-כ

- (א) וַיֹּאמֶר יְיָ אֶל-מֹשֶׁה וְאֶל-אַהֲרֹן בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם לֵאמֹר:
- (ב) הַחֲדָשׁ הַזֶּה לָכֶם רֵאשׁ חֲדָשִׁים רֵאשׁוֹן הוּא לָכֶם לְחֹדֶשִׁי הַשָּׁנָה:
- (ג) דַּבְּרוּ אֶל-כָּל-עַדְתֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר בְּעֶשֶׂר לַחֲדָשׁ הַזֶּה וַיִּקְחוּ לָהֶם אִישׁ שֶׁה לְבֵית-אָבִתָּה שֶׁה לְבֵית:
- (ד) וְאִם-יִמְעַט הַבַּיִת מִהְיוֹת מִשֶּׁה וְלָקַח הוּא וּשְׁכֵנוֹ הַקָּרֵב אֶל-בֵּיתוֹ בְּמִכְסֵת נֹפֶשֶׁת אִישׁ לְפִי אֲכָלוּ תִּכְסֹו עַל-הַשֶּׁה:
- (ה) שֶׁה תָּמִים זָכַר בְּן-שָׁנָה יִהְיֶה לָכֶם מִן-הַכֹּבָשִׁים וּמִן-הַעֲזִים תִּקְחוּ:
- (ו) וְהָיָה לָכֶם לְמִשְׁמֶרֶת עַד אַרְבַּעָה עָשָׂר יוֹם לַחֲדָשׁ הַזֶּה וּשְׁחֹטוּ אוֹתוֹ כָּל קֹהֵל עַדְתֵי-יִשְׂרָאֵל בֵּין הָעֲרָבִים:
- (ז) וְלָקַחוּ מִן-הַדָּם וְגִתְנוּ עַל-שַׁתֵּי הַמְּזוּזֹת וְעַל-הַמַּשְׁקוּף עַל הַבַּתִּים אֲשֶׁר-יֹאכְלוּ אוֹתוֹ בָּהֶם:
- (ח) וְאֲכָלוּ אֶת-הַבָּשָׂר בַּלַּיְלָה הַזֶּה צְלִי-אֵשׁ וּמִצּוֹת עַל-מֵרְרִים יֹאכְלֶהוּ:
- (ט) אֶל-תֹּאכְלוּ מִמֶּנּוּ זָא וּבָשָׂל מִבָּשָׂל בְּמַיִם כִּי אִם-צְלִי-אֵשׁ רֵאשׁוֹ עַל-כָּרְעִיו וְעַל-קֶרְבּוֹ:
- (י) וְלֹא-תוֹתִירוּ מִמֶּנּוּ עַד-בֹּקֶר וְהִנְתֵּר מִמֶּנּוּ עַד-בֹּקֶר בְּאֵשׁ תִּשְׂרְפוּ:
- (יא) וְכֹכָה תֹאכְלוּ אוֹתוֹ מִתְּנִיכֵם חֲגָרִים נִעְלִיכֶם בְּרַגְלֵיכֶם וּמִקְלָכֶם בְּיָדְכֶם וְאֲכַלְתֶּם אוֹתוֹ בַּחֲפֹזוֹן פֶּסַח הוּא לִי":
- (יב) וְעַבְרַתִּי בְּאֶרֶץ-מִצְרַיִם בַּלַּיְלָה הַזֶּה וְהִפִּיתִי כָל-בְּכוֹר בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם מֵאָדָם וְעַד-בְּהֵמָה וּבְכָל-אֱלֹהֵי מִצְרַיִם אֶעֱשֶׂה שְׁפָטִים אֲנִי יְיָ":
- (יג) וְהָיָה הַדָּם לָכֶם לְאֹת עַל הַבַּתִּים אֲשֶׁר אַתֶּם שֹׁם וְרֵאִיתִי אֶת-הַדָּם וּפְסַחְתִּי עֲלֵיכֶם וְלֹא-יְהִי בְכֶם נֶגֶף לְמִשְׁחִית בְּהַכְּתִי בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם:
- (יד) וְהָיָה הַיּוֹם הַזֶּה לָכֶם לְזִכְרוֹן וְחַגְתֶּם אוֹתוֹ חֵג לִי" וְלְדֹרֹתֵיכֶם חֻקַּת עוֹלָם תִּחְגְּלוּ:
- (טו) שְׁבַעַת יָמִים מִצּוֹת תֹּאכְלוּ אַךְ בַּיּוֹם הָרֵאשׁוֹן תִּשְׁבְּתוּ שְׂאֵר מִבַּתֵּיכֶם כִּי כָל-אֲכָל חֲמִץ וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהוּא מִיִּשְׂרָאֵל מִיּוֹם הָרֵאשׁוֹן עַד-יּוֹם הַשְּׁבַעִי:
- (טז) וּבַיּוֹם הָרֵאשׁוֹן מִקְרָא-קֹדֶשׁ וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי מִקְרָא-קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם כָּל-מְלֹאכָה לֹא-יַעֲשֶׂה בָהֶם אַךְ אֲשֶׁר יֹאכְל לְכָל-נֶפֶשׁ הוּא לְבַדּוֹ יַעֲשֶׂה לָכֶם:
- (יז) וּשְׁמֵרְתֶם אֶת-הַמִּצְוֹת כִּי בְעֵצֶם הַיּוֹם הַזֶּה הוֹצֵאתִי אֶת-צְבָאוֹתֵיכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם וּשְׁמֵרְתֶם אֶת-הַיּוֹם הַזֶּה לְדֹרֹתֵיכֶם חֻקַּת עוֹלָם:
- (יח) בְּרֵאשׁוֹן בְּאַרְבַּעָה עָשָׂר יוֹם לַחֲדָשׁ בְּעָרֵב תֹּאכְלוּ מִצֵּת עַד יוֹם הָאֶחָד וְעֹשֶׂרִים לַחֲדָשׁ בְּעָרֵב:
- (יט) שְׁבַעַת יָמִים שְׂאֵר לֹא יִמְצָא בְּבַתֵּיכֶם כִּי כָל-אֲכָל מִחֲמִצָּת וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהוּא מֵעַדְתֵי יִשְׂרָאֵל בְּגֵר וּבְאֶזְרַח הָאֶרֶץ:
- (כ) כָּל-מִחְמִצָּת לֹא תֹאכְלוּ בְּכָל מוֹשְׁבַתֵיכֶם תֹּאכְלוּ מִצּוֹת:
- (כא) {חֲמִישִׁי} וַיִּקְרָא מֹשֶׁה לְכָל-זִקְנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם מִשְׁכּוֹ וְקָחוּ לָכֶם צֶאֱן לְמִשְׁפַּחְתֵיכֶם וּשְׁחֹטוּ הַפֶּסַח:
- (כב) וְלָקַחְתֶּם אֲגָדַת אֲזִיב וּטְבַלְתֶּם בְּדָם אֲשֶׁר-בֶּסֶף וְהִגַּעְתֶּם אֶל-הַמַּשְׁקוּף וְאֶל-שַׁתֵּי הַמְּזוּזֹת מִן-הַדָּם אֲשֶׁר בֶּסֶף וְאַתֶּם לֹא תִצְאוּ אִישׁ מִפֶּתַח-בֵּיתוֹ עַד-בֹּקֶר:
- (כג) וְעַבְרִי יִי" וְלִנְגָף אֶת-מִצְרַיִם וְרָאָה אֶת-הַדָּם עַל-הַמַּשְׁקוּף וְעַל שַׁתֵּי הַמְּזוּזֹת וּפֶסַח יִי" עַל-הַפֶּתַח וְלֹא יִתֵּן הַמִּשְׁחִית לְבָא אֶל-בַּתֵּיכֶם לִנְגָף:
- (כד) וּשְׁמֵרְתֶם אֶת-הַדְּבָר הַזֶּה לְחֻק-לֶךְ וּלְבְנֵיךָ עַד-עוֹלָם:
- (כה) וְהָיָה כִּי-תָבֹאוּ אֶל-הָאֶרֶץ אֲשֶׁר יִתֵּן יְיָ לָכֶם כְּאֲשֶׁר דִּבֶּר וּשְׁמֵרְתֶם אֶת-הַעֲבֹדָה הַזֹּאת:
- (כו) וְהָיָה כִּי-יֹאמְרוּ אֵלֵיכֶם בְּנֵיכֶם מִה הַעֲבֹדָה הַזֹּאת לָכֶם:
- (כז) וְאַמְרַתֶּם זָבַח-פֶּסַח הוּא לִי" אֲשֶׁר פִּסַּח עַל-בְּתִי בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל בְּמִצְרַיִם בְּנִגְפוֹ אֶת-מִצְרַיִם וְאֶת-בְּתִינוּ הַצִּיל וַיִּקַּד הָעָם וַיִּשְׁתַּחֲוּוּ:
- (כח) וַיִּלְכוּ וַיַּעֲשׂוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל כְּאֲשֶׁר צִוָּה יְיָ אֶת-מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן כִּן עָשׂוּ:

שמות יב ט-מט

- (לט) וַיֹּאפּוּ אֶת-הַבָּצֵק אֲשֶׁר הוֹצִיאוּ מִמִּצְרַיִם עֲגַת מִצּוֹת כִּי לֹא חֲמִץ כִּי-גֵרְשׁוּ מִמִּצְרַיִם וְלֹא יִכְלוּ לְהַתְּמַהֵמָה וְגַם-צִדָּה לֹא-עָשׂוּ לָהֶם:

- (מ) ומושב בני ישראל אשר ישבו במצרים שלשים שנה וארבע מאות שנה:
 (מא) ויהי מקץ שלשים שנה וארבע מאות שנה ויהי בעצם היום הזה יצאו כל-צבאות י"י מארץ מצרים:
 (מב) ליל שמרים הוא לי"י להוציאם מארץ מצרים הוא-הלילה הזה לי"י שמרים לכל-בני ישראל לדרתם:
 (מג) ויאמר י"י אל-משה ואהרן זאת חקת הפסח כל-בן-נכר לא-יאכל בו:
 (מד) וכל-עבד איש מקנת-כסף ומלתה אתו אז יאכל בו:
 (מה) תושב ושכיר לא-יאכל בו:
 (מו) בבית אחד יאכל לא-תוציא מן-הבית מן-הבשר חוצה ועצם לא תשברו-בו:
 (מז) כל-עדת ישראל יעשו אותו:
 (מח) וכי-יגור אתך גר ועשה פסח לי"י המול לו כל-זכר ואז יקרב לעשתו והיה כאזרח הארץ וכל-על לא-יאכל בו:
 (מט) תורה אחת יהיה לאזרח ולגר הגר בתוכם:

שמות יג א-י

- (א) וידבר י"י אל-משה לאמר:
 (ב) קדש-לי כל-בכור פטר כל-רחם בבני ישראל באדם ובבהמה לי הוא:
 (ג) ויאמר משה אל-העם זכור את-היום הזה אשר יצאתם ממצרים מבית עבדים כי בחזק יד הוציא י"י אתכם מזה ולא יאכל חמץ:
 (ד) היום אתם יצאים בחדש האביב:
 (ה) והיה כי-יביאך י"י אל-ארץ הפנימי והחתי והאמרי והחוי והיבוי אשר נשבע לאבתך לתת לך ארץ זבת חלב ודבש ועבדת את-העבדה הזאת בחדש הזה:
 (ו) שבעת ימים תאכל מצת וביום השביעי חג לי"י:
 (ז) מצות יאכל את שבעת הימים ולא-יראה לך חמץ ולא-יראה לך שאר בכל-גבלך:
 (ח) והגדת לבנך ביום ההוא לאמר בעבור זה עשה י"י לי בצאתי ממצרים:
 (ט) והיה לך לאות על-ידך ולזכרון בין עיניך למען תהיה תורת י"י בפניך כי ביד חזקה הוציאך י"י ממצרים:
 (י) ושמת את-החקה הזאת למועדה מימים ימימה:

שמות כג יד-יח

- (יד) שלש רגלים תחג לי בשנה:
 (טו) את-חג המצות תשמר שבעת ימים תאכל מצות כאשר צויתך למועד חדש האביב כי-בו יצאת ממצרים ולא-יראו פני ריקם:
 (טז) וחג הקציר בכורי מעשיך אשר תזרע בשדה וחג האסף בצאת השנה באספך את-מעשיך מן-השדה:
 (יז) שלש פעמים בשנה יראה כל-זכורך אל-פני האדן לי"י:
 (יח) לא-תזבח על-חמץ דם-זבחי ולא-ילין חלב-חגי עד-בקר:

שמות לד יח

- (יח) את-חג המצות תשמר שבעת ימים תאכל מצות אשר צויתך למועד חדש האביב כי בחדש האביב יצאת ממצרים:

שמות כג כה

- (כג) שלש פעמים בשנה יראה כל-זכורך את-פני האדן לי"י אלהי ישראל:
 (כד) כי-אוריש גוים מפניך והרחבתי את-גבולך ולא-יחמד איש את-ארצך בעלתך לראות את-פני י"י אלהיך שלש פעמים בשנה:
 (כה) לא-תשתט על-חמץ דם-זבחי ולא-ילין לבקר זבח תג הפסח:

ויקרא כג ד-ח

- (ד) אלה מועדי י"י מקראי קדש אשר תקראו אתם במועדם:
(ה) בחדש הראשון בארבעה עשר לחדש בין הערבים פסח לי"י:
(ו) ובחמשה עשר יום לחדש הזה חג המצות לי"י שבעת ימים מצות תאכלו:
(ז) ביום הראשון מקרא קדש יהיה לכם כל-מלאכת עבדה לא תעשו:
(ח) והקרבתם אשה לי"י שבעת ימים ביום השביעי מקרא קדש כל-מלאכת עבדה לא תעשו:

במדבר ט א-יד

- (א) וידבר י"י אל-משה במדבר סני במשנה השנית לצאתם מארץ מצרים בחדש הראשון לאמר:
(ב) ועשו בני-ישראל את-הפסח במועדו:
(ג) בארבעה עשר יום בחדש הזה בין הערבים תעשו אתו במעדו ככל-חקתי וככל-משפטיו תעשו אתו:
(ד) וידבר משה אל-בני ישראל לעשת הפסח:
(ה) ועשו את-הפסח בראשון בארבעה עשר יום לחדש בין הערבים במדבר סיני ככל אשר צוה י"י את-משה בן עשו בני ישראל:
(ו) והי אנשים אשר היו טמאים לגופש אדם ולא-יכלו לעשת-הפסח ביום ההוא ויקראו לפני משה ולפני אהרן ביום ההוא:
(ז) ויאמרו האנשים ההמה אליו אנחנו טמאים לגופש אדם למה נגרע לבלתי הקריב את-קרבן י"י במעדו בתוך בני ישראל:
(ח) ויאמר אליהם משה עמדו ואשמעה מה-יצוה י"י לכם:
(ט) וידבר י"י אל-משה לאמר:
(י) דבר אל-בני ישראל לאמר איש איש כפי-יהיה-טמא | לגופש או בדרך רחקה לכם או לדרתיכם ועשה פסח לי"י:
(יא) בחדש השני בארבעה עשר יום בין הערבים יעשו אתו על-מצות ומררים יאכלו:
(יב) לא-ישארו ממנו עד-בקר ועצם לא ישברו בו ככל-חקת הפסח יעשו אתו:
(יג) והאיש אשר-הוא טהור ובדרך לא-היה וחדל לעשות הפסח ונכרתה הגופש הוא מעמיה כיו קרבן י"י לא הקריב במעדו חטאו ישא האיש ההוא:
(יד) וכי-לגור אתכם גר ועשה פסח לי"י כחקת הפסח וכמשפטו בן יעשה חקה אחת יהיה לכם ולגר ולא-זרח הארץ:

במדבר כח טז-כ

- (טז) ובחדש הראשון בארבעה עשר יום לחדש פסח לי"י:
(יז) ובחמשה עשר יום לחדש הזה חג שבעת ימים מצות יאכל:
(יח) ביום הראשון מקרא קדש כל-מלאכת עבדה לא תעשו:
(יט) והקרבתם אשה עלה לי"י פרים בני-בקר שנים ואיל אחד ושבעה כבשים בני שנה תמימים יהיו לכם:
(כ) ומנחתם סלת בלולה בשמן שלשה עשרונים לפר ושני עשרונים לאיל תעשו:
(כא) עשרון עשרון תעשה לכבש האחד לשבעת הכבשים:
(כב) ושעיר חטאת אחד לכפר עליכם:
(כג) מלבד עלת הבקר אשר לעלת התמיד תעשו את-אלה:
(כד) כאלה תעשו ליום שבעת ימים לחם אשה ריח-ניחח לי"י על-עולת התמיד יעשה ונסכו:
(כה) וביום השביעי מקרא קדש יהיה לכם כל-מלאכת עבדה לא תעשו:

דברים טז א-ח

- (א) שמור את-חדש האביב ועשית פסח לי"י אלהיך כי בחדש האביב הוציאך י"י אלהיך ממצרים לילה:
(ב) וזבחתי פסח לי"י אלהיך צאן ובקר במקום אשר-יבחר י"י לשכן שמו שם:

- (ג) לא-תאכל עליו חֶמֶץ שבעת ימים ותאכל-עליו מצות לחם עני כִּי בחפזוֹ יצאת מארץ מצרים למען תזכר את-יום צאתך מארץ מצרים כל ימי חייך:
- (ד) ולא-יראה לך שאר בכל-גבלה שבעת ימים ולא-ילין מן-הבשר אשר תזבח בערב ביום הראשון לבקר:
- (ה) לא תוכל לזבח את-הפסח באחד שעריך אשר-י"י אלהיך נתן לך:
- (ו) כִּי אם-אל-המקום אשר-יבחר י"י אלהיך לשכן שמו שם תזבח את-הפסח בערב כבוא השמש מועד צאתך ממצרים:
- (ז) ובשלת ואכלת במקום אשר יבחר י"י אלהיך בו ופנית בבקר והלקת לאהליה:
- (ח) ששת ימים תאכל מצות וביום השביעי עצרת לי"י אלהיך לא תעשה מלאכה:

פסח וחג המצות בנ"ך

יהושע ה י-יב

יחננו בני ישראל בגלגל ויעשו את הפסח בארבעה עשר יום לחדש בערב בערבות יריחו. ויאכלו מעבור הארץ ממחרת הפסח מצות וקלוי בעצם היום הזה. וישבת המן ממחרת באכלם מעבור הארץ ולא היה עוד לבני ישראל מן ויאכלו מתבואת ארץ כנען בשנה ההיא.

מלכים ב כג כא-כג

ויצו המלך את כל העם לאמר עשו פסח לה' אלהיכם ככתוב על ספר הברית הזה. כי לא נעשה כפסח הזה מימי השפטים אשר שפטו את ישראל וכל ימי מלכי ישראל ומלכי יהודה. כי אם בשמנה עשרה שנה למלך יאשיהו נעשה הפסח הזה לה' בירושלם.

יחזקאל מה כא-כד

בראשון בארבעה עשר יום לחדש יהיה לכם הפסח חג שבעות ימים מצות יאכל. ועשה הנשיא ביום ההוא בעדו ובעד כל עם הארץ פר חטאת. ושבעת ימי החג יעשה עולה לה' שבעת פרים ושבעת אילים תמימים ליום שבעת הימים וחטאת שער עזים ליום. ומנחה איפה לפר ואיפה לאיל יעשה ושמן הין לאיפה.

עזרא ו יט-כב

ויעשו בני הגולה את הפסח בארבעה עשר לחדש הראשון. כי הטהרו הכהנים והלויים כאחד כלם טהורים וישחטו הפסח לכל בני הגולה ולאחיהם הכהנים ולהם. ויאכלו בני ישראל השבים מהגולה וכל הנבדל מטמאת גויי הארץ אלהם לדרש לה' אלהי ישראל. ויעשו חג מצות שבעת ימים בשמחה כי שמחם ה' והסב לב מלך אשור עליהם לחזק ידיהם במלאכת בית האלהים אלהי ישראל.

דברי הימים ב ל א-כז

וישלח יחזקיהו על כל ישראל ויהודה וגם אגרות כתב על אפרים ומנשה לבוא לבית ה' בירושלם לעשות פסח לה' אלהי ישראל. ויועץ המלך ושריו וכל הקהל בירושלם לעשות הפסח בחדש השני. כי לא יכלו לעשותו בעת ההיא כי הכהנים לא התקדשו למדי והעם לא נאספו לירושלם. ויישר הדבר בעיני המלך ובעיני כל הקהל. ויעמידו דבר להעביר קול בכל ישראל מבאר שבע ועד דן לבוא לעשות פסח לה' אלהי ישראל בירושלם כי לא לרב עשו ככתוב. וילכו הרצים באגרות מיד המלך ושריו בכל ישראל ויהודה וכמצות המלך לאמר בני ישראל שובו אל ה' אלהי אברהם יצחק וישראל וישב אל הפליטה הנשאתר לכם מכף מלכי אשור. ואל תהיו כאבותיכם וכאחיכם אשר מעלו בה' אלהי אבותיהם ויתנם לשמה כאשר אתם ראים. עתה אל תקשו ערפכם כאבותיכם תנו יד לה' ובאו למקדשו אשר הקדיש לעולם ועבדו את ה' אלהיכם וישב מכם חרון אפו. כי בשובכם על ה' אחיכם ובניכם לרחמים לפני שוביהם ולשוב לארץ הזאת כי חנון ורחום ה' אלהיכם ולא יסיר פנים מכם אם תשובו אליו.

ויהיו הרצים עברים מעיר לעיר בארץ אפרים ומנשה ועד זבלון ויהיו משחיקים עליהם ומלעגים בהם. אך אנשים מאשר ומנשה ומזבלון נכנעו ויבאו לירושלם. גם ביהודה היתה יד האלהים לתת להם לב אחד לעשות מצות המלך והשרים בדבר ה'. ויאספו ירושלם עם רב לעשות את חג המצות בחדש השני קהל לרב מאד. ויקמו ויסירו את המזבחות אשר בירושלם ואת כל המקטרות הסירו וישליכו לנחל קדרון. וישחטו הפסח בארבעה עשר לחדש השני והכהנים והלויים נכלמו ויתקדשו ויביאו עלות בית ה'. ויעמדו על עמדם כמשפטם כתורת משה איש האלהים הכהנים זרקים את הדם מיד הלויים. כי רבת בקהל אשר לא התקדשו והלויים על שחיתת הפסחים לכל לא טהור להקדיש לה'. כי מרבית העם רבת מאפרים ומנשה יששכר וזבלון לא טהרו כי אכלו את הפסח בלא ככתוב כי התפלל יחזקיהו עליהם לאמר ה' הטוב יכפר בעד. כל לבבו הכין לדרוש האלהים ה' אלהי אבותיו ולא כטהרת הקדש.

וישמע ה' אל יחזקיהו וירפא את העם.

ויעשו בני ישראל הנמצאים בירושלם את חג המצות שבעת ימים בשמחה גדולה ומהללים לה' יום ביום הלויים והכהנים בכלי עז לה'.

וידבר יחזקיהו על לב כל הלויים המשכילים שכל טוב לה' ויאכלו את המועד שבעת הימים מזבחים זבחי שלמים ומתודים לה' אלהי אבותיהם. ויועצו כל הקהל לעשות שבעת ימים אחרים ויעשו שבעת ימים שמחה. כי חזקיהו מלך יהודה הרים לקהל אלף פרים ושבעת אלפים צאן והשרים הרימו לקהל פרים אלף וצאן עשרת אלפים ויתקדשו כהנים לרב. וישמחו כל קהל יהודה והכהנים והלויים וכל הקהל הבאים מישראל והגרים הבאים מארץ ישראל והיושבים ביהודה. ותהי שמחה גדולה בירושלם כי מימי שלמה בן דויד מלך ישראל לא כזאת בירושלם. ויקמו הכהנים הלויים ויברכו את העם וישמע בקולם ותבוא תפלתם למעון קדשו לשמים.

דברי הימים ב לה א-יט

ועש יאשיהו בירושלם פסח לה' וישחטו הפסח בארבעה עשר לחדש הראשון. ויעמד הכהנים על משמרותם ויחזקם לעבודת בית ה'. ויאמר ללויים המבונים [המבינים] לכל ישראל הקדושים לה' תנו את ארון הקדש בבית אשר בנה שלמה בן דויד מלך ישראל אין לכם משא בכתף עתה עבדו את ה' אלהיכם ואת עמו ישראל. והכוננו [הכינו] לבית אבותיכם כמחלקותיכם בכתב דויד מלך ישראל ובמכתב שלמה בנו. ועמדו בקדש לפלגות בית האבות לאחיכם בני העם וחלקת בית אב ללויים. ושחטו הפסח והתקדשו והכינו לאחיכם לעשות כדבר ה' ביד משה.

וירם יאשיהו לבני העם צאן כבשים ובני עזים הכל לפסחים לכל הנמצא למספר שלשים אלף ובקר שלשת אלפים אלה מרכוש המלך.

ושריו לנדבה לעם לכהנים וללויים הרימו חלקיה וזכריהו ויחיאל נגידי בית האלהים לכהנים נתנו לפסחים אלפים ושש מאות ובקר שלש מאות. וכונניהו וכנניהו ושמעיהו ונתנאל אחיו וחשביהו ויעיאל ויוזבד שרי הלויים הרימו ללויים לפסחים חמשת אלפים ובקר חמש מאות. ותכונ העבודה ויעמדו הכהנים על עמדם והלויים על מחלקותם כמצות המלך. וישחטו הפסח ויזרקו הכהנים מידם והלויים מפשיטים. ויסירו העלה לתתם למפלגות לבית אבות לבני העם להקריב לה' ככתוב בספר משה וכן לבקר. ויבשלו הפסח באש כמשפט והקדשים בשלו בסירות ובדודים ובצלחות ויריצו לכל בני העם. ואחר הכינו להם ולכהנים בני אהרן בהעלות העולה והחלבים עד לילה והלויים הכינו להם ולכהנים בני אהרן. והמשררים בני אסא על מעמדם כמצות דויד ואסא והימן וידתון חוזה המלך והשערים לשער ושער אין להם לסור מעל עבדתם כי אחיהם הלויים הכינו להם. ותכונ כל עבודת ה' ביום ההוא לעשות הפסח והעלות עלות על מזבח ה' כמצות המלך יאשיהו. ויעשו בני ישראל הנמצאים את הפסח בעת ההיא ואת חג המצות שבעת ימים. ולא נעשה פסח כמהו בישראל מימי שמואל הנביא וכל מלכי ישראל לא עשו כפסח אשר עשה יאשיהו והכהנים והלויים וכל יהודה וישראל הנמצא ויושבי ירושלם. בשמונה עשרה שנה למלכות יאשיהו נעשה הפסח הזה.

משנה פסחים

בית הבחירה (מאירי) מסכת פסחים פתיחה

מסכת פסח ראשון בע"ה:

אמר מנחם בן שלמה לבית מאיר י"א זאת המסכתא ר"ל מסכת פסח ראשון היא מסדר מועד והורגלנו בלמודה אחר מסכת סוכה לסבה אשר הזכרנו בפתיחת החבור וכבר ביארנו שם שזאת המסכתא עם המסכתא הבאה אחריה ר"ל פסח שני היו מתחלה בסדר רבינו הקדוש מסכתא אחת נקראת פסחים ובימי הגאונים חלקוה לשתיים וקראו הראשונה פסח ראשון והשניה פסח שני וגם העתיקו פרק ערבי פסחים ממקומו שהיה אחרון לכל הפרקים ושמוהו אחרון לזה החלק הראשון שאנו מבארים עכשו בע"ה ר"ל מסכת פסח ראשון ועל זה הסדר זאת המסכתא כוללת חמשה פרקים לפי שיטתנו א' אור לארבעה עשר ב' כל שעה ג' אלו עוברין ד' מקום שנהגו ה' ערבי פסחים וענין המסכתא כלו אמנם הוא בא לבאר עניני הפסח בכל ענינים הצריכים בביאורו הן בבדיקת החמץ וביעורו בזמן איסורו והפלטתו מן הכלים המובלעים ממנו וידיעת הדברים שהם צריכים לבער ושאינן צריכים לבער הן בעניני איסור מלאכה בערב הפסח וביאור עניני סדר הפסח על השלמות ועל זה הצד יחלקו עניני המסכתא לששה חלקים הראשון לבאר עניני בדיקת החמץ השני לבאר סדר זמן איסורו וענין ביעורו ופליטת הכלים מבליעתם השלישי לבאר איזה מין מן התבואות תורת חמץ עליו עד שיהא ראוי למצה לצאת בו ידי חובת מצה וכן איזה מין מן הירקות יוצאין בו בפסח ידי חובת מרור הרביעי לבאר הדברים שצריך לבערם והדברים שהופקעה תורת חמץ מהם עד שאין צריך לבערם ויתבאר עם זה מה בין דין איסור חמץ בעינו לדין איסור תערובתו החמישי לבאר דין איסור מלאכה בארבעה עשר הששי לבאר סדר לילי הפסח כלו החלק הראשון יתבאר בפרק ראשון והחלק השני יתבאר בפרק ראשון ושני השלישי יתבאר בפרק שני הרביעי יתבאר בפרק שלישי החמישי יתבאר בפרק רביעי הששי יתבאר בפרק אחרון אלא שיתבלבל הסדר בקצת מקומות ויכנס חלק אחד בגבול חברו בקצת דברים זהו שרש המסכתא דרך כלל אלא שיתגלגלו בו הרבה דברים מעניני טומאה וטהרה ושאר דברים שלא מן הכונה כענין סוגיית התלמוד על דרך שהתבאר:

מבוא לנוסח המשנה עמ' 991

פסחים – פסח (ראשון ושני). בהוי' לו וכ"י ק ואגרת רש"י ג 33 נ"צ. וברשימה שבה"פ: פסח: כי "הגאונים" חילקוה לשנים. פרק א' – ד' ופרק י' קראו "פסח ראשון" ופרק ח' – ט' – "פסח שני" (המאירי בפתיחת פסחים) וכך סידרה המאירי. וכך סידרוה בכ"י מ ובכמה כ"י (עי' ד"ס ברכות 36 והקדמת פסחים עמ' 2). ובדפוס הבבלי. אחרי פ"ד. נז ע"ב: הדרן עלך מקום שנהגו וסליקא לה פסח ראשון. ובסוף פ"ט. צט א: הדרן עלך מי שהיה טמא וסליקא לה פסח שני (כמו בכ"י מ). ובסוף פ"י. קכא ב: – וסליקא לה מסכת פסחים.

בדיקת חמץ

ר"ן (על הרי"ף) פסחים א, א

ומפני שראיתי בעניני בדיקה וביטול דברים מעורבין ראיתי לפרשן יפה יפה:

הרי שאמרה תורה (שמות יב) ביום הראשון תשביתו שאור מבתיכם ואמר בגמרא דמדאורייתא בביטול בעלמא סגי ונפקא לן מדכתיב תשביתו ולא כתיב תבערו או תשרפו כענין שפי' בעבודת כוכבים השחת שרוף וכלה כדברי רש"י ז"ל ולפי תרגום אונקלוס תשביתו תבטלון א"נ נפקא לן מדכתיב לא יראה לך כדברי רבותינו הצרפתים ז"ל והכי תניא בספרי לא יראה לך שאור בטל בלבך:

...

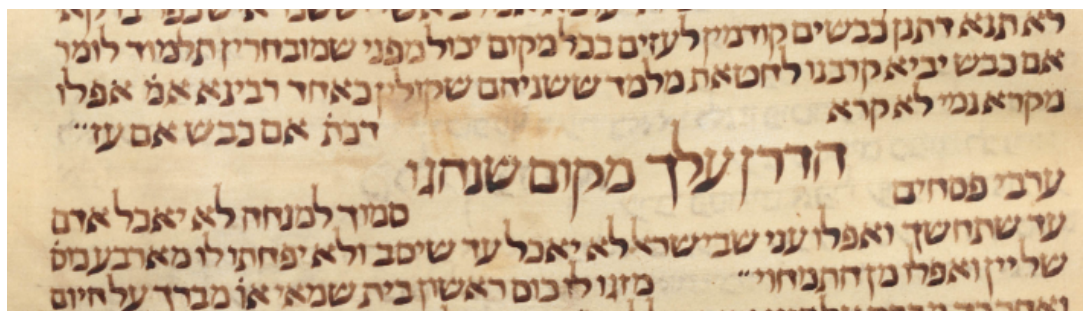
שמה תאמר א"כ אין לנו מן התורה אלא בטול זה ואין לבדיקה וביעור חמץ עיקר מן התורה כלל אי אפשר לך לומר כן דהא בעי בגמ' (ד' ז ב) בדיקה לאור הנר מנא לן ומוכחינן לה מקראי וכו' דאסמכתא בעלמא נינהו ליתא דהא חזינן תנאי דאיפלוגו (דף כא א) חמץ זה במה מבערו ואיכא מ"ד דאין ביעור חמץ אלא שריפה ור' יהודה דסבירא ליה הכי (דף כז ב) ודנו מנתר ואם אתה אומר שאין לנו מן התורה אלא בטול מהו ביעור זה

שנחלקו עליו ומוכח בהדיא בגמרא דבשל תורה נחלקו כדאמר רבי עקיבא (דף ה א) מצינו להבערה שהיא אב מלאכה והתורה אמרה תשביתו שאור מבתים:

אלא כך הוא עיקרן של דברים שזה שאמרה תורה תשביתו יכול להתקיים בא' מב' דברים או שיבטל בלבו כל חמץ שיש ברשותו ויוציאו במחשבתו מרשותו וסגי בהכי מדאורייתא אפי' בחמץ הידוע לו או אם לא בטלו בלבו כלל צריך מן התורה שיבדוק אחריו בכל מקום שהוא רגיל להמצא שם ויבערנו מן העולם וביעור זה הוא שנחלקו במה יבערנו ולפיכך כל שאינו מבטל חייב לבדוק כדי שלא יעבור עליו בבל יראה ובל ימצא [ולפיכך כתב רש"י ז"ל שבדקין את החמץ כדי שלא יעבור עליו בבל יראה ובל ימצא] והיינו למי שאינו מבטל אבל למי שמבטל סגי בהכי אלא מפני שבטול זה תלוי במחשבתן של בני אדם ואין דעותיהן שוות ואפשר שיקלו בכך ולא יוציאוהו מלבן לגמרי ראו חכמים להחמיר שלא יספיק בטול והצריכוהו בדיקה וביעור שהוא מספיק ג"כ מן התורה או מפני שחששו שאם ישהנו בתוך ביתו יבא לאכלו ומשמע דתנא דמתני' לא בעי ביטול כלל אלא בדיקה ובהכי סגי ליה לפי שמכיון שבדק יצא ידי חובתו ואם שמא ימצא אחר כך גלוסקא יפיפיה יבערנה לאלתר שמא תאמר למפרע עבר עליה ליתא שהרי סמכה תורה על החזקות וכל שבדק אותן מקומות שרגיל להמצא בהן חמץ יצא י"ח ואין לו לחוש לכך בשמי הקורה ולפיכך תנא דמתני' לא הזכיר בטול אחר הבדיקה כלל אלא שבא רב יהודה אמר רב וחדש ואמר הבדוק צריך שיבטל ומסקינן בגמ' (ו ב) דהיינו טעמא שמא ימצא גלוסקא יפיפיה ודעתיה עלויה ופרש"י ז"ל דשמא מתוך שדעתיה עלויה ישהה אותה מלבערה ונמצא עובר עליה כלומר משעת מציאתה ואילך אבל מקמי הכי לא שכבר יצא י"ח בבדיקה כדכתיבנא. ונמצאת אתה אומר לפי דעת זה שהתורה שאמרה תשביתו היינו או בבטול או בבדיקה וביעור והיינו בחמץ ידוע או מפני חשש מקומות שהוא רגיל להמצא בהן אבל כל שאין לו חמץ ידוע ולא מקומות שהוא רגיל להמצא בהן לא חלה עליו מצות השבתה שהרי אתה אומר שכל שבדק אף על פי שלא ביטל ונשתיירה בידו גלוסקא יפיפיה אינו עובר עליה אלא בשהייתה משעת מציאה ואילך אלמא אין מצות השבתה אלא על חמץ ידוע או מפני מקומות שרגיל להמצא בהן ואי אפשר לפרש שכל שבדק ולא בטל ואח"כ מצא גלוסקא יפיפיה עובר עליה למפרע שא"כ אפי' בדק הוא מחויב מן התורה לבטל מפני ספק חמץ שאינו מצוי וכיון דמדאורייתא בבטול בעלמא סגי אי אתה מוצא בדיקה [ובעור] מן התורה אלא כדאמרן זהו דעתי והוא על דרך רש"י ז"ל:

ומה שהצריכו חכמים בדיקה בחמץ יותר מבשאר אסורין ולא סמכו על הבטול כבר כתבתי שעשו כן כדי לקיים מצות תשביתו שחששו לבני אדם שלא יבטלוהו במחשבתן לגמרי ואם אתה אומר שחששו שלא יבא לאכלו וכדברי הראשונים ז"ל היינו טעמא דחשו ביה טפי מבשאר אסורין משום דחמץ לא בדילי אינשי מיניה כולי שתא וחמיר איסוריה טפי דאית ביה כרת ואפשר עוד שמפני טעם זה החמירה התורה בו לעבור עליו בבל יראה ובל ימצא:

מינכן 6

אקלע לבי פרוזובן בעומציה על פרוזובן הבן ודאי אביהו מברך וקא מקיים מצוה
 או דיימא מברך וקא מטי הנאה לדין לא הוה בידיה אתא שאילבי כדרשא
 אמרו ליה אבי הבן סגור שנים והלכתא אבי הבן מברך שנים
חרון עלך ערבי פסחים
וסליקא נסתא ברחמי שמיא

מסכת פסח שני בסדר
 הגיד נשחטו בשמונה ומחצה וקרב בתשע ומחצה ובערב פסחים נשחט בשבע
 ומחצה וקרב בשמונה ומחצה בין בחול ובין בשבת חל ערב פסחים לחיות ערב
 שבת נשחט בשש ומחצה וקרב בשבע ומחצה והפסח אחריו הפסח
 ששחטו שלא לשמו וקבל והולך וזרק שלא לשמו או לשמו ושלא לשמו או

דפוס ונציה

אובר כבשים קודמים לעזים בכל מקום יכול מפני שמוכרים במינו תל אם כבש יביא קרבנו מלמד ששניהן שקולין כאחת רביא אמר אפי' מקרא נמו לא קרא דכתיב אם כבש אם עז אי בעי כבש ליתיה אי בעי עז ליתיה:
 הדרן עלך מקום שנהגו וסליקא לה פסח ראשון

על הכהן וארכיבוי לא לאו כשום דלא מיט רח מבני
 הבודה נביח טכק מינה:
 הדרן עלך מי שחיה טמא
 הדרן עלך מי שחיה טמא וסליקא לה פסח שני